

Workshop Ilulissat Kulturimut Illorsuanni 11 nov. 2009

Ilulissat Kulturimut Illorsuanni, Ilulissani ulloq 11. november 2009-mi nalunaaqutaq 09.00 kommunimeersunik innuttaasunillu ataatsimeeqateqarnermit imaqarniliaq

MISSINGIUT 15.11.09

Najuuttut: Claus Jensen (Ilulissat), Peter Olsen (Ilulissat), Finn Danielsen (Nordeco), Nette Levermann (APNN), Rudolf Fleischer (Ummannaq), Hans Nielsen (Qaarsut), Aksel Blytmann (KNAPK), Anthon Zeeb (Ummannaq), Jens Bagger (APNA), Martin Schiøtz (DINM), Fernando Ugarte (GN), Ove Rosbach (Ilulissat), Sâlerak Johansen (Ilulissat), Hans-Peder B. Christensen (Aasiaat), Ole Jerimiassen (Ilulissat), Martin Enghoff (Nordeco, imaqarniliortoq), Augustinus Olsen (Akunnaaq), Lars Olsen (Akunnaaq).

1. Tikilluaqqusineq

Finn Danielsen (FD) aamma Nette Levermann (NL) tikilluaqqusipput. Finnip suliniuteqarnermi pingaarnertut siunertat aaqqissuussaanageralu naatsumik nassuiarpai ataatsimiinnermilu siunerta-rineqartoq oqaluttuaralugu.

2. Tunuliaqutaasut

Suliniuteqarnermut tunuliaqutaasut NL-imit saqqummiunneqarput. Suliniuteqarneq aallartinne-qarpoq Namminersorlutik Oqartussat isumaqarmata najukkani isumalluutinik pisortat ingerlatsi-neranni innuttaasut annertunerusumik peqataatinneqalernissaannut periarfissaqartoq taamatullu sumiiffinni assigiinngitsuni najugallit nakkutilliinerulernissaannut nunap inatsisaani tunngavissa-qartoq. Periaaseq taamaattoq annertuunik periarfissartaqarpoq, suliniutigineqartullu misiligummik suliniutaapput, kingusinnerusukkat annertusineqarsinnaasut. NL-ip Namminersorlutik Oqartussat suliniummut soqutiginninnerat oqaluttuaraa.

3. Najukkani isumalluutinik nakkutilliinermut assersuutissat

Martin Enghoffip Filippineriniit assersuutissaq saqqummiuppaa. Amerlaqisunik oqaaseqartoqar-tar-poq, takusanillu allattuisoqartarnissaanut piniartut annertuumik tapersersuillutik, amerlaqisullu isu-ma-qatigaat piniartut paasissutissiissutigisartagaat pingaaruteqarluinnarmata. Misilittakkat nunar-suup ilaanit allaneersut issittullu ilaanit allaneersut suliniummut ilanngutissallugit pingaaruteqarput. Sumiiffinnik aalajangersimasunik nakkutilliinernik Kalaallit Nunaanneersunik assersuutissat Finni-mit saqqummiunneqarput, tutturnik kisitsisarnerit ajoraluartumik ingerlaqqinnginnissaannut tunnga-sunik oqaaseqartarnernik tamanna kinguneqarluni. Qamuterallannik piniarniartarneq najukkanilu aalajangersimasuni killilersuisoqartarnissaanik pisariaqartitsineq, miternut tunngasut najukkanilu aalajangersimasuni isumalluutinik piginnittuusinnaaneq allarpaalussuillu oqallisigineqarput. Assi-giin-ngissutit annertuut pillugit isumaqatigiissutigineqartunut tunngapput najukkani suut pisortanit ingerlatsivigineqassasut aammalu qaffasinnerusumi pisortanit suut ingerlatassaassanersut.

Najukkani pinngortitamik nakkutilleeriaasissanut assersuut Filippinerini sineriarujussuarmi inuit aalisarnermik piniarnermillu inuuniuteqarfigisaanni Filippi-ne-rini pinngortitami isumalluutitut oqartussaasut najukkani assigiinngitsuni kommunit inuillu tamak-kunani najugallit suleqatigalugit sumiiffimmik tunngaveqarluni pinngortitamik nakkutilleeriaaseq atuutilersippaat. Ajornartorsiuterpassuit taamatut periaaseqarluni aaqqiiviginiarneqarput, ajor-nar-torsiutillu makkuupput.

- Tamaani najugalinnit naammagittaalliuutigineqartarpoq isumalluutit ilaat inuussutigisat ikiliartortut(aalisakkat ilaat, saaniluit imarmiut, puulukit nujuartat tuttuusallu),
- Uumasut ilaasa ulorianartorsiortitaasut ikiliartulersinnaanerannik aarlerineq (ilaatigut nattorallit ilaasa, kuukkooriarsuit, eqalussuit koraalillu aalisagaasa) taamatullu nassuerutigineqarmat oqartussaasut pissusiviusutigut periarfissaqanngitsut uumasut allanngoriartornerinut malinnaanissaminnut,
- Tamaani najugallit tunngavissaaleqinerat, tamaani isumalluutitik iluaquteqarsinnaatitaanerminnik aalajangiussinissaminnut.

Taamaammat najukkani pinngortitamik nakkutilleeriaaseq ineriartortinneqalerpoq. Sungiusarnikkut najukkani nakkutilliinissamut periaatsit ilisimaneqalerput aalajangiunneqarporlu najukkani allat-taaviit najukkani takusanik allattuiffissat atorneqassasut, sumiiffinni isumalluutitik atuivallaar-fiusunik (ivigartortitsivallaarnikkut nunamik nungujartortitsineq) akuttunngitsumik assiliisoqartas-sasoq aalajangiunneqarpoq, aalajangiunneqarporlu najukkani sammisaqartussanik pilersitsi-soqassasoq akuttunngitsunik ataatsimiittartussanik takusat uumasullu allanngorneri tamakkunun-ngalu pissutaasut oqallisiginiarlugit. Ukiup sisamararterutikkaartumik ataasiarluni ataatsimiinnerni takusat tamakku najukkanilu nalilersuisarnerit oqallisigineqartarput, pinngortitami isumalluutitut oqartussaasuneersoq peqatigalugu, ataatsimiinnerit tamakku tunngavigalugit paasissutissanik ingerlatitseqqittartoq.

Pilertortumik tamatuma kinguneraa tamaani najugallit sumiiffinni aalajangersimasuni aalisarnissa-minnut piniarnissaminnullu piginnaatitaaffimminnik akuerineqarnerat oqartussaasunillu taparser-sor-neqalernerat allaneersut isumalluutitik tamakkuninnga iluaquteqarnissaannut akuersiun-naar-lutik. Tamatumattaq kinguneraa inatsisinik unioqqutitsilluni aalisarnerit piniariaatsillu ajornanngin-nerusumik unitsinneqarsinnaalernerat. Tamaanilu najugalinnut sumiiffinni aalajangersimasuni aalisaqusiunnaarsinnaaneq piniqqusiunnaarsinnaanerlu isumaqarnerulerput. Tupaal-lannar-tumik pilertortumik (ukioq ataaseq qaangiummat) tamaanimiut nakkutilliineratigut takuneqar-sinnaalerpoq aalisakkat pingaaruteqarnerpaat pissarsiviulluarnarnerulersut. Ukiualuillu ingerla-reermata aammattaq ajornarunnaarpoq puulukinik nujuartanik tuttuusanillu pisassat qaffan-nissaat. Paasineqarportaaq saaniluit imarmiut amerleriangitsut,

taamaammallu manniinik katersinissaq unioqutitsinertut isigineqaannartariaqartoq, tassami tamaani najugallit sissani man-niliorfigisartagaanni immikkut ittumik nakkutilleeriaaseqalerput, manninnik tilligartogan-nginnias-sammat. Tamaanissaaq najugallit takusartagaat oqartussaasunit atorneqartalerput, uumasut ulorianartorsiortitaasut pitsaanerusumik paasisaqarfigilernissaannut.

4. Sulinermi periaatsit

Periaasissat aalajangiunneqavinnigillat ilimannarlunnarporli periaatsit makkua atorneqarsinnaasasut: (1) angallatit allattaavii, (2) assilisanik uppersaasissat, aamma (3) nakkutilliisoqatigiit. Periaa-sissat tamaasa ataasiakkaarlugit sukumiisumik saqqummiunneqarput. Periaatsit atorneqarnissaannut ataatsimut isigalugu tapersersuisoqarpoq, pingaartumik soqutigineqarlunnarpoq uumasunik assigiin-ngitsunik takusat pisarineqartut kisiisa pinnagit allatorneqartarnissaat. Amerlasuut isuma-qar-put taamaaliorneq peqassutsimik ilisimasaqarnerulersitsisinnaasoq taamatullu pisortat ingerlat-sivigisinnaasaannik ilisimasaqarnerulersitsillunissaaq. Nunaqarfiit illoqarfiillu akornanni assigiin-ngissutit assigiissutillu oqaaseqarfigineqarput. Aalisartarfiit piniartarfiillu assigiipput taamaammallu illoqarfiit peqataatinneqarnissaat pitsaanerpaassaaq. Tamanna isumaqatigiissutigineqarlunnarpoq. Alapernaarsuinissamut piffissaliussat pillugit oqaaseqartoqarpoq, ukiut arlallit ingerlaqqaar-taria-qarnerarlugu, aalisakkammi piniakkallu takkusimaartarnerat ukiumiit ukiumut allangorartoru-jussuu-sinnaasarmat. Nalunaaruteqartarnissamik allanillu malinninngitsunut kinguneqartitsisinnaaneq oqaa-seqarfigineqartarpoq.

5. Innuttaasut qanoq ilillutik peqataassappat aamma kikkut peqataasinnaappat?

Nakkutilliinerup pisariitsuunissaa avaqqunneqarsinnaanngilaq peqataasullu ullunnarni pisartunut ilanngutiinnarlugu taamaaliorinnaasariaqarput, ilaatigut piniariarnerminnut aalisariarnerminnullu atatillugu. Innuttaasut peqataatinneqassapput soqutiginnittutut nalunaaruteqaannarlutik, takusa-min-nik allattuisarlutik ataatsimoorlutillu takuneqartartut oqallisigisarlugit tamakku isumalluutit allan-ngo-riartornerannut qanoq kinguneqassanersut isumalluutillu tamakku pisortanit ingerlatsivi-gineqarnerannut tunngatilluguttaaq. Namminersorlutik Oqartussat peqataasut aningaasarsiassaannut akissaqanngillat. Nammineq piuumassutsimik peqataasoqartassaaq. Peqataarusuttut isumalluutinik ilisimasaqartut angalaarajuttuusullu peqataasinnaapput. Piniartut peqataasut isumaqataallunnarput akissarsiaqanngikkaluarlutittaaq peqataarusussinnaallutik.

6. Paasissutissat qanoq atorneqassappat?

Siullermik sallerpaatillugulu najukkani namminerni kisiannili aamma kommuninit Namminer-sorlutik Oqartussanillu. Assigiinngitsunik annertussusilinnik uppersaasiisoqartarsinnaavoq alaper-naar-suinerup kingunerisinnaasaanik. Fernando Ugarte/ Pinngortitaleriffik, oqaaseqarpoq paasis-sutissanik katersiniassagaanni aaqquussamik pilersaarusiortoqartariaqartoq, Pinngorti-taleriffimmi ilisimatusartut

paasissutissiissutit atorsinnaassappatigit. Taamatuttaaq arlaleriarluni oqaatigineqartarpoq paasissutissiissutit uppernarsarneqarsinnaanerit pingaaruteqarmat. Suliaq akilernerqartassanngilaq piniartunilli oqaatigineqarpoq pitsaaneruserunik paasissutissiisarneq pisassiis-sutit (najukkani tamanulluunniit tunngatillugu) qaffanneqarnerannik kinguneqarsinnaasoq, taman-naluuna peqataajumallernermit ilapittuutaasoq. Isumaqatigiissutigineqarpoq taamatut periaaseqar-nerup pisortat ingerlatsiviisa sulinissaannut paasissutissanik katersisarnermit piffissaq atornerqar-tartoq sivikillisissinnaagaa. Piniartut oqaaseqarput isumaqataaffigamikkuk paasissutissarpassuarnik katerseqataasinnaanertik tamatumani apeqputaaginassasoq sumiiffinni pineqartuni najugalinnit alapernaarsukkat upperumaneqartassanersut - tassa annertuneruserumik tatiginnittoqartariaqartoq. Alapernaarsuisarnerit aqqissuussamik malitassaqartariaqarput ilaatigut taamaaliornikkut alaper-naar-suinerit tamakku tatiginarneruserumissammata. Arfernut tunngasunik oqaaseqartoqarpoq alapernaarsuisoqartarnissaa pingaaruteqartoq taamatullu periaaseqarnerup Namminersorlutik Oqar-tussanut paasissutissiissutitut atornerqartarnissaa pingaaruteqartoq, taakku sulinerminni paasissu-tissat tamakku atortarnissammattigit paasisassallugulu assersuutigalugu sumi kisitsisoqartariaqar-tas-sanersoq pisortallu ingerlatsinerannut tunngatillugu sulissuteqartoqartariaqartassanersoq. Naalak-kersuisoqarfimmiilli erseqqissarneqarpoq suliniuteqarnerup ukiuini siullerni arferit sammineqar-navianngitsut, tamatumani pineqarmata uumasut najukkani isumaqatigiissutitigut pisortanit pitsaa-neruserumik ingerlatsivigineqarsinnaasut. Erseqqissarneqarpoq ilisimasalik katersineq pingaa-ruteqartoq piniarnerinnaanani alapernaarsuisarlunili.

7. Paasissutissat tatigisinnaassavagut?

Najukkani nakkutilleeriaatsini periarfissaqarpoq paasissutissat tamakkuninngaanersut saneqquk-ku-mi-naallisarneqarsinnaallutik, najukkamilu marloriaammik misissorneqartarlutik, periaatsit taa-maalillutik pitsaanerulernissammata takuneqarsinnaanngorlugu isumalluutit/ uumasut qanoq inner-sut.

8. Suut anguneqassagamik?

Piniartut nunaqarfimmiut susoqarnissaaajuna kissaatigigaat? Hans Nielsen Qaarsormiu qularuteqan-ngi-laq suliniummut ilaasinnaanissaminnut aamma nukissaqarluarlutik, maannakkorpiarli upperine-qanngillat (tassa piniartut), allattuisalernissarli uppernarsaasersuisalernissarlu tusaaneqarneru-ler-nissamat periarfissaassapput. Jens Bagger Aqutsisoqarfimmeersoq oqaatigineqartunut akissute-qarpoq, piniartut upperumaneqartarmata, kisiannili paasissutissanik amigaateqartoqartarluni alaper-naarsukkanut tunngavilersuutissanik, isumaqarpoq maannakkut suliniut tamatumunnga iluaqu-taajumaartoq.

Lars Olsenip Akunnaameersup erseqqissarpaa pilersaarutit qilanaarigitik neriulluarfigalugillu, assersuut-tigalugu isumaqarput uppernarsarsinnaalissagitsik timmissanut tunngatillugu oqartussaasut isum-mertarnerannit pissutsit allaaneruserut.

Piniartut arlallit Ilulissaneersut oqaatigaat saarulliit annertuumik killilersuiffigisaasut alapernaaser-ne-qarsinnaassasut isumaqaramimmi maannakkut amerlanerugallartillugit anginerugallartillugillu aalisartariaqaritik. Nerlerit piffissap eqqissimatitsiviusup nalaani takkuttarput, piniartut taakku iluaqutigisinnaanerusariaqaralarpaat. Amerlasaqaat pisarineqarsinnaanatillu piniartut ilaasa Ilulis-sa-neersut tamanna pissusissamisuunngitsutut isumaqarfigaat. Mitinut tunngatillugu piniartut ilaat isumaqarput piniagaanerat kingusippallaamik aallartittartoq. Najukkani aalajangersimasuni naju-gallit ilisimasaasa atorneqalernissaat isumalluarfigaat, tamakkunanimi najugallit ilisimasarpas-suaqarput atorneqanngiinnartunik.

Aasiaat eqqaannullu pisortap H.P. Christensenip saqqummiuppaa ukiuni arlaqaleqisuni kissaati-gineqartarmat isumalluutininik uumassusilinnik najukkani assigiinngitsuni pitsaanerusumik nalunaar-sui-so-qartalernissaa aamma isumalluutininik iluaquteqarnermi killilersuinerit najukkani ilisimasanik tunngaveqarnerusariaqarmata. Nalunaarsuinerit paasisutissiisarnerillu isumaat malillugu najukkani assigiinngitsuni pitsaanerusumik ilisimasaqalernissamut iluaqutaassapput. Najukkani ilisimasat annertusiartortillugit najukkani aaqqiissutissat annertusiartortassapput atuisullu paasinnilluarne-ruleriartussallutik aammattaaq kinguaariinni tulluuttuni atuisussat tamakkunungalu ilaagujoq nunap sua tungaaniinneq apequtaalluni assigiinngitsutsutitut paasinninnerulerneq. Taanna isumaqar-portaaq suliniutinut illoqarfimmik peqataasoqartariaqartoq, atuisummi amerlaqisut illoqarfinni najugaqarmata Qeqertarsuullu Tunuani annertooujussuarmi isumalluutininik atuisuullutik. Tamatuma pingaaruteqassusianut amerlasuut isumaqataapput.

Claus Jensen kommuniimeersoq ilanngussivoq najukkani ilisimasat akuerineqarnissaannut atorne-qar-nissaannullu uppernarsaasiisarnerup pingaaruteqassusia upperigitsik, suliniummullu anner-tuu-mik qilanaarlutik. Pisat nalunaarutigineqartareerput alapernaarsukkanullu saniatigut immersuiffis-sanik ajornanngitsumik suliaqartoqarsinnaavoq.

Piniarnermik aalisarnermillu nakkutilliisup Ole Jerimiassenip APNA-imeersup oqaatigaa angala-nitik tamaasa nalunaarusiortarlutik, suut tamaasa allattortarlugit. Qularinngilluinnarpaa piniartut amerlasoorpassuarnik takusaqartassammata pisortat ingerlatsineranni sulianut pingaarutilinnut amerlaqisunut tunngavilersuutaalluarsinnaasunik. Isumaqarpoq takornariartitsisartut peqataasaria-qartut. Isumaqarpoq piniarnermik aalisarnermillu nakkutilliisutut suliniummut suleqataalluarsin-naallutik.

9. Uumasut sorliunissaannut aalajangiisuusussat FD-p uumasut sorliunissaannut aalajangiinissamut tunngavissat saqqummiuppai. Ataatsimiinnermut peqataasunit uumasut siunnersuutigineqartut ukuupput: Tuttut (oqaatigineqartarmat piniagaanerat piujuartitsinissamik tunngaveqartariaqartoq), umimmaat, aqissit, ukallit, aalisakkat assigiinngitsut (aalisakkat assigiinngitsut tamakkerlugit). Arferit. Isumalluutit uumassusillit tamakkerlugit (isumalluutit uumassusillit

iluaqutigineqartut tamaasa) ilanngunneqartariaqarput. Inerniliisoqarpoq alapernaarsuinermi aallaaviatigut uumasut tamaasa ilaatinneqartariaqartut kisiannili ilaat soquti-gineqarnerusariaqarlutik. Paasissutissat sorliit najukkani soqutiginaateqarnerusut assigiinnavian-ngillat. Paasissutissat najukkani atorineqassapput toqqortarineqassallutillu. Ilisimasat pimoorunne-qartariaqarput, aqqissuussamik ilisimasat pigineqartariaqarput allanut ilisimatusarnermi nalunaar-sukkanut ilanngunneqarsinnaanngorlugit. Pisortat ingerlatseriaasianni najukkani aalajangersimasuni pissutsit eqqaamaneqartariaqarput (assersuutigalugu sumiiffinnik aalajangersimasunik eqqissisi-matitsinerit taamatullu piffissat eqqissisimatitsiviusut) iliuuserineqartullu najukkani aalajanger-simasuni atuisunut pivisorsiortuunerusariaqarput. Iluaqutaassaarmi oqaloqatigiilluarnerusaraanni. . Suliniutigineqartunit tamakkuninnga paasissutissarilikkat pisortat ingerlatseriaasiisa naleqqussar-neqarnissaannut iluaqutaassapput. Pisortat ingerlatseriaasiisa ilaannut najukkani aalajangersimasuni akuersissutaasarunnartut najukkani alapernaarsuinernek tapertaqartinneqartassapput (assersuu-tiga-lugu mannissarniartarnerit).

10. Kattuffiit suleqataanerat

GNI (Pinngortitaleriffik) erseqqissaavoq alapernaarsuisuummata isumaqaramillu pingaartumik najukkani aalajangersimasuni suliniutit pineqarlutik. Periaatsinut tunngatillugu GNI ilanngussi-sar-sinnaavoq. GNI immikkut uumasunut aalajangersimasunut tunngatillugu ilisimasanik ikiuuttar-sinnaavoq maannakuugallartorli GNI pisussaaffeqalerumanani, ilanngussisarnissaannut ilaatigut ilisimatusartut ataasiakkaat suliniummut suleqataajumassusiat apeqqutaasarumaarpoq. KNAPK-p erseqqissarpaa soorunalimi peqataaniarlutik sutigullu tamatigut ikiuuttarumallutik. Paa-sissutissanik ilaasortanut ingerlatitseqqittarnermikkut ikiuussinnaassapput. Qaasuitsup Kommunia peqataatitaalu assigiinngitsuneersut suliniummut peqataarusupput ikiuuk-kusullutillu inuiaqatigiinummi taanna iluaqutaasussaammat, immaqalu isumalluutit uumassusillit piujuartitsinissamik tunngaveqarluni atugaalernissaannik kinguneqarsinnaalluni. Kommuni ilisima-sanik tunniussisarluni ikiuussinnaavoq. Atorfillit suliniummut tassunga assut ammasumik pissuse-qarniarput. Kommunimi inoqassaaq peqataarusussinnaasunik. Nunaqarfinni tamani kommunit allaf-feqarput, tassa paasissutissiisarnermi attaveqaateqartoqarpoq inoqassallunilu sulianut aalaja-ngersimasunut peqataarusussinnaasunik. Kommunimi tamarmi inoqarpoq ilisimasanik nalunaar-suilluni katersillunilu sulinermit peqataarusussinnaasunik. Nunaqarfiit tamarmik qarasaasiaqarput suliniuteqarnermilu qarasaasiami paasissutissanik atuisin-naatitsiso-qassaaq. Pingaaruteqassaaq qarasaasiani paasissutissaateqarfinni paasissutissanik pissaqarnissaq. Sumiiffiit paasineqar-niariaraangata inuit aalajangersimasut taakkuninnga orniguttarsinnaassapput peqataasinnaasut attaveqaataasinnaallutillu.

11. Nunaqarfinnik/illoqarfinnik toqqaaneq

FD-p nunaqarfinnik/ illoqarfinnik toqqaanissamut piunasaqaatit nassuiarpai. Ataatsimiinnermut peqataasut Akunnaameersut nalunaarutigaaq namminneq nunaqarfittillu ataatsimiinnermi paasis-sutissiissutigineqartut

tunngavigalugit suliniummut peqataajumalluinnarlutik. Taamatuttaaq ataatsi-miinnermut peqataasut Qaarsuneersut nalunaarutigaat namminneq nunaqarfitsillu suliniummut peqataarusullutik, isumaqaramittaaq peqataanissartik pingaaruteqartoq tassa sumiiffik Qeqertarsuup Tunuata avataaniittoq sinniisuuffigamikku. Taamatuttaaq ataatsimiinnermut peqataasut Ilulis-saneersut nalunaarutigaat suliniummut peqataanissaminnut soqutiginnilluinnarlutik. Tamakku tunngavigalugit misiligummik suliniutissamut sumiiffiit taakku pingasut salliutitassatut toq-qarneqarput.

Ataatsimiikkunnaarput sisamat qeqqata missaani.

Hotel Icefiordimi, Ilulissani ulloq 12 nov. 2009

Hotel Icefiordimi, Ilulissani ulloq 12. november 2009-mi nalunaaqutaq 09.00
kommunimeersunik innuttaasunillu ataatsimeeqateqarnermit imaqarniliaq
MISSINGIUT 15.11.09

Najuuttut: Claus Jensen (Ilulissat), Peter Olsen (Ilulissat), Finn Danielsen (Nordeco), Nette Levermann (APNN), Rudolf Fleischer (Uummannaq), Hans Nielsen (Qaarsut), Aksel Blytmann (KNAPK), Anthon Zeeb (Uummannaq), Jens Bagger (APNA), Martin Schiøtz (DINM), Fernando Ugarte (GN), Ove Rosbach (Ilulissat), Sâlerak Johansen (Ilulissat), Hans-Peder B. Christensen (Aasiaat), Ole Jerimiassen (Ilulissat), Martin Enghoff (Nordeco, imaqarniliortoq), Augustinus Olsen (Akunnaaq), Lars Olsen (Akunnaaq).

1. Aallaqqaasiineq oqaluuserisassallu

Finn Danielsen (FD) ataatsimiinnermik aallarniivoq oqaluuserisassat
ataatsimiinnermilu naatsorsuu-ti-gi-saasut eqqartorlugit.

2. Maannakkut sumiippugut?

Ippassaq oqallisigineqartunik inerniliineq maannakkullu sumiinnitsinnik
killiffik. Uku isumaqati-giis-sutigineqarput:

- Najukkani alapernaarsuineq pisariaqarpoq iluaqutaasussaallunilu.
- Nunaqarfinnik toqqaaneq piffissami misiliiffiusumi Qaarsuni, Akunnaami Ilulissanilu najukkani alapernaarsuisoqalissaaq. Sumiiffiit taakku pingasut pissutsinik assigiinngitsunik atugaqarfiupput; Qaarsut Uummannaq eqqaani nunaqarfiuvoq, Akunnaaq Qeqertarsuup Eqqaani nunaqarfiuvoq, Ilulissat illoqarfimmiit isumalluutinik atuiffiivoq. Akunnaami Ilulissanilu sumiiffiit assigiit isumalluutinik atuiffiusarput. Qaarsut Niaqornarlu imminnut qanittuupput ataatsimut nunaqarfinni aqutsisoqarlutik assigiinnik piniariaaseqarlutik isumatusaarnerunerussaarlutik misiliiffiusutut isigineqassappata.
- Sumiiffinni pineqartuni piniarnermik aalisarnermillu nakkutilliisut inuussutissarsiornermullu siunnersortit attaveqarfigineqartassapput.
- Kikkulluunniit soqutiginnittut tamarmik aallaaniartartut, aalisariartartut piniariartartullu peqataasinnaapput.
- Paasissutissat katersorneqartut nunaqarfinn/ illoqarfinni, kommunini Namminersorlutik Oqartussanilu atorpeqarsinnaassapput.
- Alapernaarsuinermi aallaavigineqassapput uumasut tamaasa, timmissat, miluumasut miluu-ma-sullu imarmiut immikkut taaneqarput. Piniakkat aalajangersimasut kingusinnerusukkut sammineqartarsinnaassapput tamanna iluarnerussappat.
- Uumasut saniatigut imaani nunamilu sumiiffiit alapernaarsussallugit soqutiginaateqassapput.

- Timmissat tikiuttarnerat aallartarnerallu aammalu uumasut allat alapernaarsorneqarsinnaap-put.
- Sikup qanoq issusia atussaassusialu alapernaarsorneqarsinnaavoq.
- Periaasissat: immersuiffissaq/ angallatit allattaavii, assilisanik uppernarsaatissat sumiiffinnik taamatullu takusanut uppernarsaatissatut, alapernaarsueqatigiittut periaaseqarluni. Taaneqar-portaaq transektimik periaaseqarneq atorneqarsinnaasoq piniartunilli itigartinneqarluni piviusorsioruunngimmat.

3. Alapernaarsuinerup aqqissuunneqarnera

Isumaqatigiissutigineqarpoq nunaqarfimmi aqutsisut piniartut peqatigiiffiat suleqatigalugu alaper-naarsuinermut soqutiginnissinnaasunik katersissasut. Nunaqarfimmi alapernaarsuinermut akisus-saasuusaaq nunaqarfimmi aqutsisunit piniartullu peqatigiiffianit peqataasut akornannit toqqar-ne-qartoq. Peqatigitillugu nunaqarfinni tamani alapernaarsuinermut ataqatigiissaarisooq toqqarne-qas-saaq. Siunnersuutigineqarpoq piniarnermik aalisarnermillu nakkutilliisut paasissutissanik nassuiaa-ti-nillu APNN-imut tunniussaqtarnissamut akisussaasuussasut aamma inuussutissarsiornermut siunnersortit paasissutissanik nassuiaatinillu kommunimut tunniussisarnermut akisussaasuussasut. Ilulissat illoqarfianni alapernaarsuinermut sulinermillu aqqissuussinermut akisussaasuussamut tunngatillugu illoqarfimmi piniarnermut, aalisarnermut aallaaniarnermullu tunngassuteqartuni peqatigiiffiit assigiinngitsut sinniisaasa akornanni maannakkut suleqatigiinneq aallaaviusaaq. Paasissutissat katersorneqartarneranni kommunip inissisimanera pingaaruteqarpoq taamatuttaaq immersuiffinnik Namminersorlutik Oqartussanut nassiussisarnermut tunngatillugu pingaarute-qar-lunissaaq. Nalunaaruteqarnissamut immersuiffissat pingaaruteqarput ajornanngitsumillu immersor-ne-qar-sinnaassallutik. Pingaaruteqarpoq suliniuteqartut immersuiffissat piniartunit, aalisartunit aallaaniartartunillu atorneqartartut pigineqareersut assiginik peqarnissaat, suliniuteqartullu immersuiffissanut pigineqareersunut periarfissaqarpat taakku assingusuutinniassavaat.

4. Kisitsinerit alapernaarsuinerillu

Alapernaarsuerialaatsimi isumalluutinik uumassusilinnik uumasooqatigiinnik amerlanerusunik kisitsi-soqartarsinnaanngilaq, kisiannili paasissutissanik allanngoriartornernillu paasissutissiilluni ikiuutto-qartarsinnaalluni. Uumasooqatigiinnut angisuunut ikinnerusunut tunngatillugu immaqa alapernaar-sueqataasut kisitsineritut toqqaannartumik ikiuuttarsinnaapput. Umimmannik kisitsisoqarsinnaanera sivisuumik oqallisigineqarpoq aamma najukkani alapernaarsueqataasut najukkat qanittuini uuma-sunik kisitsineritut ikiuuttarsinnaanerat, najukkani assigiinngitsuni umimmattasat sukkasuumik allanngortinneqartarsinnaammata. Taamaammata siunnersuutigineqarpoq nunaqarfiup Ikamiut Akun-naap eqqaaniittup

sulinermut peqataalersinneqarnissaa, tamaanimi umimmaat amerlisimammata arlaatigut kisitsisoqarneratigut pisassiissutit allanngortinneqarsinnaallutik. Ikamiut Akunnaarlu ataatsimut nunaqarfimmi aqutsisoqarput.

5. Periaatsit

Periaasissat misissorineqarput oqallisigineqarlutillu. Immersuiffissalerluni /angallatini allattaavi-ler-luni periaaseq. Oqallisigineqarpoq taamatut periaaseqarnissaq qanoq pitsaanerpaamik atorineqarsin-naanersoq. Misilittagallit peqataanissaat pisariaqarpoq. Sumiiffinnik normulersuineq sumiiffiup allaaserineqarneranut atorineqarsinnaavoq. Immersuiffissat piniartunit aalisartunillu atorineqar-tareersut atorineqartariaqarput. Taamaattoq erseqqissarneqartariaqarpoq immersuiffissani nammineq oqaatigiumasat inissaqartariaqarmata, uumasunut tunngasunik takusaannaat pinnagit. Tamaaniuku najugallit qanoq paasinninnerat tunngavilersuutigissallugu pingaaruteqartoq, paasissutissat ingerla-teqqitassat kisiisa pinnagit. Assilisanik uppersarsaasiussat takusanut tunngavilersuutitut atorineqar-sinnaapput pisullu ilaanni sumiiffinnik aalajangersimasunik aalaakkaasunik assiliisarluni, taakku piffissap ingerlanerani allanngoriartornerat takusinnaajumallugu (assersuutigalugu nunap neri-niarfigineqarpallaarnera/ tuttunut tunngatillugu, innat appat ineqarfii). Alapernaarsue-qatigiit-tarnermik periaaseqarneq takusat oqallisigineqartarnissaannut aamma alapernaarsueqatit takusaasa uppersarsarneqartarnissaannut, allanngoriartornerit oqallisigineqartarnissaannut ataatsimoorlunilu nassuiaasiortarnissanut pingaaruteqarpoq. Alapernaarsueqatigiinukua takusanik eqikkaanerinek ataatsimoorlutillu nassuiaataannik paasissutissat kommuninut aamma Namminersorlutik Oqartus-sanut ingerlateqqinneqartartussat.

6. Nunaqarfiit / illoqarfiit ilisarnaataat

Akunnaaq, 100 missaannik inulik, piniartut 20 missaat, taakku ilarpaalui peqataarusupput aammaat-taaq suliffiup avataatigut piniarniartartut soqutiginnipput. Ikinerpaamik inuit tallimat soqutiginnip-put. Isumalluutit: imeqqutaalarpasuit, umimmaat, arferit, puisit, aalisakkat, piniagassarpas-sua-qarpoq timmiarpassuaqarluni. Ukioq kaajallallugu isumalluutit, aalisakkat tuttullu, umimmaat pui-sillu. Najukkami piniartut peqatigiiffiannut 20 ilaasortaapput inuussutissarsiutigalugulu piniartut tamar-mik peqatigiiffimmut tassunga ilaasortaapput. Piniarfiginnerpaat nunaqarfimmut qanittu-miipput kangerluullu qinnguani. Tuttut ungasinnerusumiipput arferit suli ungasinnerullutik. Ukiut tamaasa inuit pingasut sisamat makitsinikkut umimmattassinneqartarput. Imeqqutaalarpasuit manniinik mannissarniartarneq pillugu pisortat ingerlatsinerat allanngortillarumagaluarpaat taa-maalillutik piffissami sivikitsumi (sapaatit akunneranni, manniliulerneranni) mannissarniarsin-naalissagaluaramik.

Qaarsut, piniartut aalisartullu peqatigiiffinnut 20 ilaasortaapput, pingaartumik qulit soqutiginnipput ajornanngitsumik misiliinermut

peqataatinneqarsinnaasut. Nunaqarfik 150-200-nik inoqarpoq. Uumasunik isumalluutit: arferit qalerallillu maannakkut ukiuunerani, aqissit ukiukkut (aqisser-niarneq aallunneqarluartarpoq), tutut, puisit, saarullit, piniarnermi aalisarnermilu ukiuunerani qanoq sikuutiginera apeqqutaasarpoq. Pisortat ingerlatsineranni ajornartorsiut nunaqarfimmiut erseqqissagaat tassaavoq isumaqaramik arferpassuaqartoq pisassiissutilli ikippallaarlutik. Arferit ammassattortuupput, taamaaligaangallu qaleralinniarneq ajornerulersarpoq.

Ilulissat, inuppassuit piniarnermut aalisarnermullu peqataasarput assigiinngitsorpassuartigit inuus-su-tissarsiutigalugu sunngiffimmilumi. KNAPP 100 sinnerlugit ilaasortaqarpoq. Aalisartuupput, umiatsiaararsortut raajarniartullu sunngiffimmilu piniartartut peqatigiiffearlutik allanillu. Eqqar-saataavoq inuit marluk peqatigiiffinnit tamanit suliniummut peqataassasut peqatigiiffiillu ataatsi-miitinneqassapput kikkut ilaanissaat oqallisigitinniarlugu. Pingaaruteqarportaaq raajarniarlutik ungasissuliartartut peqataasinneqarnissaat. Isumalluutit: arferit angisuut, puiserpassuit, tutut nunarujussuarmi, umimmaat, aqissit, timmissat naluusillit, aalisakkat, eqaloqarfiit allallu. Killiler-suinerit iluarsiivigineqartariaqarput uumasunik isumalluutit assigiinngitsut aqutarilersin-naajumallugit, taamaaliornikkummi uumasut amerliartulersinnaammata. Qeqertarsuup Tunua tamarmi piniarfiullunilu aalisarfiuvoq. Saqqaq piniartut aalisartullu nunaqarfigaat.